

HLAVNÉ UDALOSTI V ŠTVRTOM ŠTVRŤROKU

Politické strany rozbehli kampaň pred parlamentnými voľbami, ktoré sa budú konať 5. marca 2016. Ich najpravdepodobnejší výsledok je dvojkoalícia pozostávajúca zo strany Smer a SNS, príp. niektorej z pravicových strán.

Britská automobilka Jaguar Land Rover v decembri podpísala investičnú zmluvu s vládou, podľa ktorej pri Nitre investuje do nového závodu 1,5 mld € a postupne vytvorí 2.800 nových pracovných miest. Enel sa podpísal dohodu s českým EPH o predaji svojho 66% podielu v Slovenských elektrárnach.

Vláda zrejme čoskoro podpíše zmluvu na vybudovanie diaľničného obchvatu Bratislavy ako PPP projektu. Podľa premiéra Roberta Fica je ponuka španielskej firmy Cintra mimoriadne dobrá.

Rast ekonomiky vlni mierne zrýchliť a tento rok sa očakáva podobná úroveň. Spotrebiteľské ceny vlni klesli a tento rok by sa mali vrátiť k miernemu rastu. Ekonomický rast tvorí nové pracovné miesta a nezamestnanosť bude klesať aj tento rok.

POLITIKA

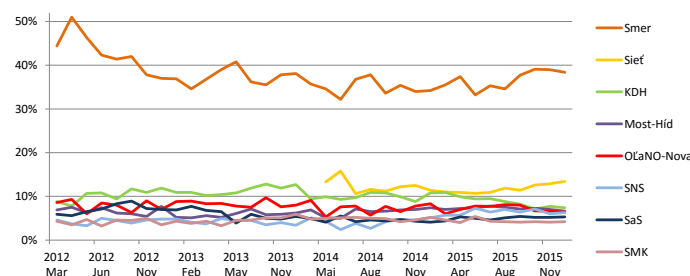
Parlamentné voľby budú 5. marca—

Politické strany už rozbehli oficiálnu kampaň pred parlamentnými voľbami, ktoré budú 5. marca. Kandidovať bude 23 politických strán (26 v roku 2012). Na ľavej strane spektra je jediná silná strana, Smer. Na pravej strane sa okrem strán Sieť, KDĽ, Most-Híd a OĽaNO-Nova, ktoré sa zrejme do parlamentu dostanú, o dôveru uchádza aj strana SaS (možno sa do parlamentu dostane) a strany bez šancie na úspech (Šanca, Skok, SDKÚ-DS, DS-SDKÚ, TIP a Sme rodina). Do parlamentu sa možno dostanú dve nacionalistické strany SNS a SMK. Radikálnych strán ide do voľieb veľké množstvo – napr. Kotleba – ĽS Naše Slovensko, Cesta, Priama demokracia, Spoločne za Slovensko a kandiduje aj strana Odvaha – Veľká národná a proruská koalícia.

—a vyhrá ich vládna strana Smer

Strana Smer v marci zaznamená ďalšie volebné víťazstvo, keďže jej voliči sú s ňou veľmi spokojní. V decembrovom prieskume verejnej mienky agentúry Polis získala od voličov najlepšiu známku, 2,7 (na škále 1 – 5). Nasledovali strany Most-Híd (2,9), SNS (3,1), Sieť (3,1) a KDĽ (3,4). Jej preferencie sa stabilizovali okolo 40%, kým najväčšia pravicová strana Sieť v prieskumoch iba pomaly stúpa k 13%. Podľa väčšiny prieskumov by Smer potreboval na vládnutie koaličného partnera. Do koalície by veľmi ochotne išla SNS, ale koalícii so Smerom sú zrejme otvorené aj stredopravé strany. Fico viackrát zopakoval, že pred ďalšou jednofarebnou vládou preferuje dvojkoalíciu, keďže chce zdieľať zodpovednosť za vládnutie. Najpravdepodobnejším výsledkom voľieb je tak dvojkoalícia Smeru, kým šance na ďalšiu jednofarebnú vládu sú menšie. Najmenej je pravdepodobná široká koalícia stredopravých strán.

Graf 1
Prieskumy verejnej mienky

Zdroj: Focus

Výsledky marcových parlamentných voľieb môžu byť ale iné ako naznačujú prieskumy. Až tretina stúpcov strán Sieť, OĽaNO-Nova a SaS pripúšťa, že nakoniec bude voliť niekoho iného, ukázal decembrový prieskum agentúry Focus. Podiel neistých voličov u týchto strán klesol z októbrových 40 – 50%. Na druhej strane tieto strany môžu získať stúpcov malých strán, ktoré majú malú šancu na vstup do parlamentu (SDKÚ, Šanca, či Skok), ako aj nerozhodnutých voličov. Stabilnejších stúpcov majú strany Smer, KDĽ a Most-Híd, len desatina ich voličov je neistá.

Smer ťaží z migračnej krízy

Rast popularity strany Smer od leta 2015 je výsledkom tvrdého postoja strany k migrantom. Vláda dokonca podala žalobu proti Rade EÚ pre povinné kvóty na prerozdelenie 160.000 utečencov medzi krajiny EÚ. Slovensko by na základe kvót malo prijať 802 utečencov. „Považujeme kvóty za nezmyselné a nerealizovateľné, je z nich fiasko. Doteraz len pár sto ľudí bolo premiestnených na základe kvót,“ uviedol premiér Robert Fico. Únia podľa neho musí nájsť inú cestu, ako riešiť problém migrantov. Slovensko doteraz dobrovoľne prijalo iba 150 migrantov zo Sýrie.

Stredopravé strany nepredstavujú pre Smer hrozbu

Stredopravé strany stále nedokázali prísť s témami, ktoré by dokázali ohroziť vládny Smer. Snahy o spoluprácu sú zatiaľ rozpačité. Šéf strany Most-Híd Béla Bugár chcel, aby strany Most-Híd, KDĽ a Sieť spoločne deklarovali záujem o pred- alebo povolebnú spoluprácu. Na schôdzke sa ale nedokázali zhodnúť ani na vágnej deklarácii. Šéf Siete Radoslav Procházka zas chce, aby sa do roku 2018 pravicové strany zlúčili. Alternatívou voči strane Smer totiž podľa neho nie je jedna 15% a tri 7% strany, ale strana, ktorá má prinajmenšom takú silu, akú má dnes Smer. Chce, aby nová strana mala jedno vedenie a jednu kandidátku už pre voľby v roku 2020. Podobné spojenie je veľmi nepravdepodobné.

Smer pokračuje v populárnych sociálnych balíčkoch

Strana Smer na decembrovom sneme predstavila základ svojho volebného programu, pod názvom tretí sociálny balík. Desiat opatrení za 1 mld € bude Smer implementovať, ak sa opäť dostane do vlády. Financovať ich chce z lepšieho výberu daní, boja proti daňovým únikom a úspor v administratíve. Smer chce zvýšiť hranicu príjmu, do ktorej sa nebudú platiť zdravotné odvody (náklady sú 90 mil. € ročne). Podporí samosprávy v budovaní 5.000 nájomných bytov priamymi dotáciami a lacnými úvermi zo štátneho fondu rozvoja bývania. Postaví 2.000 nájomných bytov pre mladých učiteľov, ktorí v nich budú bývať takmer zadarmo (náklady 100 mil. €). Asi 50 mil. € chce investovať do rekonštrukcie starých internátov. Na zvýšenie vianočných dôchodkov dá 50 mil. € ročne, na opatrovateľov postihnutých detí a dôchodcov 40 mil. €, na obnovu ciest 2. a 3. triedy 100 mil. €. Autobusy, ktoré zväzajú cestujúcich k vlakom, budú pre študentov a seniorov bezplatné (30 mil. € ročne). Na platy 2.500 nových policajtov a ich vybavenie, ako aj na novú výzbroj vojakov, chce dať Smer v rokoch 2016 – 20 spolu 100 mil. €.

EKONOMIKA

Jaguar Land Rover postaví nový závod na Slovensku

Najdôležitejšou udalosťou v ekonomike Slovenska bol vlni príchod britskej automobilky Jaguar Land Rover. Tá 11. decembra podpísala investičnú zmluvu s vládou. V nej sa zaviazala investovať do nového závodu pri Nitre 1,5 mld €, začať výrobu v septembri 2018 a postupne do roku 2020 zamestnať 2.800 ľudí, ktorí budú ročne vyrábať 150.000 áut (zrejme budúca generácia modelu Land Rover Defender). V druhej fáze zvažuje automobilka investovať 520 mil. € a vytvorí ďalších 1.100 pracovných miest. Vláda dá automobilke 130 mil. € v hotovosti na nákup technológií, ale neposkytne žiadne daňové úľavy. Pre porovnanie, závod PSA v Trnave dostal priame dotácie 166 mil. € a závod Kia Mo-

tors v Žiline 180 mil. €. Podľa šéfa automobilky Ralfa Dietera Spetha pre Slovensko rozhodla ústretovosť vlády, poloha v srdci Európy a kvalitná pracovná sila. Ministerstvo financií odhaduje, že investícia Jaguar Land Rover zvýši výšku HDP Slovenska do roku 2020 o 2,5% a vytvorí 14.500 nových pracovných miest. Pozitívne vplyvy budú kulminovať v roku 2019, kedy štyri automobilky na Slovensku vyrobí 1,2 mil. áut. Investícia je veľmi dôležitá aj pre automobilku, ktorá v súčasnosti vyrába iba asi 500.000 áut ročne. Verí, že odbyt pre jej nový závod poskytnú rastúce ekonomiky v Číne, USA a v západnej Európe.

Slovenská vláda pritom za celý rok 2015 schválila investičnú pomoc 43 mil. € pre 17 projektov, plus 130 mil. € pre automobilku Jaguar Land Rover. Podporila tak investície za 185 mil. € a tvorbu 2.100 nových pracovných miest (plus 1,5 mld € a 2.800 pracovných miest v JLR). Pre porovnanie, česká vláda v roku 2014 schválila investičné stimuly 908 mil. € pre 136 projektov. V rokoch 2010 – 15 boli investičné stimuly na Slovensku iba 530 mil. €, kým v ČR až 2.015 mil. €.

Investícia Jaguar Land Rover ďalej zvýši význam automobilového priemyslu pre slovenskú ekonomiku. Ani emisný škandál nemeckej automobilky Volkswagen zatiaľ tri slovenské automobilky neovplyvnil. Bratislavský závod VW stále produkuje SUV modely (najmä Audi Q7 a VW Touareg) v 7-dňovej prevádzke a malé mestské autá v 5-dňovej. Trnavský závod PSA Peugeot Citroën za vlnajšok očakáva výrobu 302.000 áut, slušný rast oproti 256.000 vozidlám za rok 2014. Žilinský závod Kia Motors očakáva za vlnajšok výrobu 330.000 áut (323.000 za rok 2014). Celková produkcia áut na Slovensku by tak vlni mala po prvýkrát prekročiť hranicu 1 mil. vozidiel.

Enel predáva svoj podiel v Slovenských elektrárnach

Český EPH (Daniel Křetínský a Patrik Tkáč) koncom decembra podpísal zmluvu s Enelom o kúpe podielu v Slovenských elektrárnach. Enel podiel vložil do novej spoločnosti HoldCo a EPH v nej v prvej etape získal 50% za 150 mil. €. Neskôr za tento podiel doplatí EPH ďalších 225 mil. €. Ak si potom EPH uplatní opciu, za zvyšných 50% v HoldCo po dokončení jadrovej elektrárne Mochovce zaplatí ďalších 375 mil. €. Finálna cena za 66% podiel v SE ale nemusí byť 750 mil. €, ešte sa môže upraviť podľa hospodárskych výsledkov SE, nákladov na dostavbu Mochoviec a vývoja cien elektriny na trhoch. Enel v roku 2006 za 66% podiel zaplatil 840 mil. €.

Do transakcie môže vstúpiť aj štát. Ten v memorande, ktoré podpísal s Enelom v decembri, získal opciu na 17% akcií SE aj predkupné právo na celý 66% podiel Enelu. O cene, za ktorú by štát SE kupoval, sa v memorande nehovorí. EPH vyhlásil, že bude toto memorandum rešpektovať.

Cintra postaví diaľničný obchvat Bratislavy

Konzorcium pod vedením španielskej stavebnej firmy Cintra ponúklo najnižšiu cenu na výstavbu a 30-ročnú prevádzku diaľničného obchvatu Bratislavy. Požaduje ročnú splátku 56,7 mil. € počas 30 rokov. Ponuky podali štyri konzorciá, ešte aj Vinci (69,0 mil. €), Hochtief (76,8 mil. €) a Strabag (91,0 mil. €). Cintra doteraz nebola na Slovensku aktívna, v rôznych krajinách ale prevádzkuje 23 diaľnic v celkovej dĺžke 3.000 km. V konzorciu firmu Cintra dopĺňa rakúsky Porr a investičný fond Macquarie Capital Group. Podľa premiéra Roberta Fica je ponuka spoločnosti Cintra mimoriadne dobrá. Vláda tak zrejme podpíše zmluvu s ňou ešte do volieb.

Zlepšené podnikateľské prostredie

Slovensko vo vlnajšom rebríčku Doing Business Svetovej banky skončilo na skvelom 29. mieste spomedzi 189 krajín. Rovnaké miesto obsadilo aj v roku 2014 (pri aplikovaní metodiky roka 2015). Slovensko malo vynikajúce hodnotenie pri medzinárodnom obchode (1. miesto na svete) a registri nehnuteľností (5.) a naopak zaostávalo v oblasti ľahkosti platenia daní (73.) a ľahkosti získania stavebného povolenia (84.).

Tabuľka 1

Poradie v rebríčku Doing Business 2015 Svetovej banky
poradie a skóre 1 – 100, kde 100 je najlepšie hodnotenie

	2015	2010
Rakúsko	21. (78,38)	28.
Poľsko	25. (76,45)	72.
Slovensko	29. (75,62)	42.
ČR	36. (73,95)	74.
Maďarsko	42. (72,57)	47.

Zdroj: Svetová banka

Štátny rozpočet na tento rok

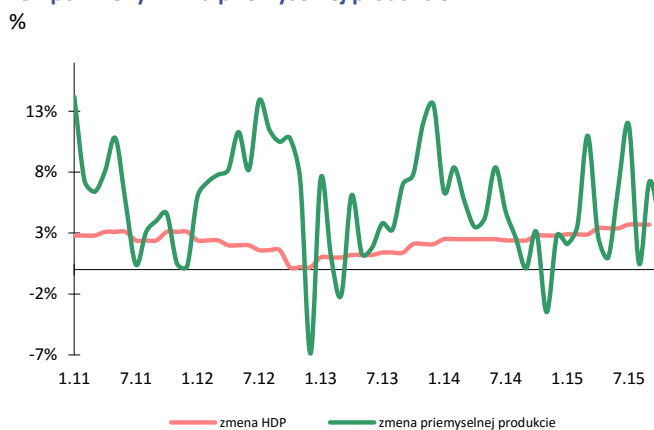
Parlament 20. novembra schválil štátny rozpočet na rok 2016. Vláda vo volebnom roku plánuje zníženie deficitu verejných financií na 1,9% HDP, z 2,5% očakávaných tento rok. Cieľ vyrovnaného rozpočtu opäť odsúva, tento krát na rok 2018. Ak bude výber daní lepší ako plánovaný, vláda je pripravená minúť ďalších 225 mil. €, napr. na významné investície alebo sociálne balíčky. Nezávislá Rada pre rozpočtovú zodpovednosť vidí v rozpočte viaceré riziká, ktoré môžu zvýšiť deficit na 2,7% HDP. Najväčšie riziká vidí vo vyšších ako plánovaných výdavkoch v zdravotníctve. Rozpočet je pritom založený na o 300 mil. € vyšších príjmoch, ako v súčasnosti predikuje Ministerstvo financií. Minister financií Peter Kažimír ale sľúbil, že týchto 300 mil. € minie iba ak sa prognóza vyšších príjmov naplní aj v praxi.

Ekonomický rast sa zrýchľuje

Ekonomika v treťom kvartáli zrýchľovala tempo rastu na 3,7%. Rast, najrýchlejší od konca roku 2010, ťahali najmä investície a domáca spotreba. Za investíciami je najmä zrýchlené čerpanie EÚ fondov. Okrem verejného sektora ale investovali aj domácnosti a firmy, vďaka rekordne lacným pôžičkám. Budúci rok bude rast ťahaný domácim aj zahraničným dopytom, ako aj investíciami. Veľa z nich bude súvisieť s novou automobilkou Jaguar Land Rover.

Graf 2

Tempo zmeny HDP a priemyselnej produkcie

Zdroj: ŠÚ

Rast domácej spotreby sa zatiaľ príliš neodrazil v maloobchodných tržbách, ktoré boli počas prvých troch štvrtrokov vlnajška medziročne iba o 1,4% vyššie. Tento nízky rast súvisí s defláciou, keďže trh práce je veľmi silný. Rastu pomohol aj priemysel, ktorý počas prvých troch štvrtrokov rástol o 5,1% (iba 3,7% rast za celý vlnajšok). Otvorená slovenská ekonomika ťaží z oživenia v západnej Európe.

Ekonomika Slovenska v rokoch 2007-14 rástla tretím najrýchlejšim tempom v celej EÚ, keď sa naše HDP na hlavu zvýšilo o 13,4%. Rýchlejšie rástlo iba Poľsko (22%) a Litva (14,2%). S krízou sa vysporiadali dobre aj Nemecko a Rakúsko. Naopak, Grécko má stále HDP na obyvateľa o 25% nižšie a Taliansko o 12% nižšie. V celej EÚ bolo vlni HDP na hlavu zhruba na úrovni roka 2007. Oveľa horšie je porovnanie zamestnanosti—kríza v priebehu rokov 2008 – 13 zlikvidovala v Európe

6,7 mil. pracovných miest. Aj na Slovensku zamestnanosť vzrástla iba nepatrne. Klesla v priemysle a rástla v službách, IT a verejnej správe.

Silný trh práce—

Trh práce pokračoval v zlepšovaní aj v treťom štvrtroku. Reálne mzdy rástli o 3,2% na priemerných 861 €. Miera nezamestnanosti medziročne klesla o 1,6 bodu na 11,3%. Slovenská miera nezamestnanosti dokonca v októbri klesla na úroveň priemeru v eurozóne, po prvýkrát v histórii (dáta Eurostatu). Tento úspech je o to cennejší, že nezamestnanosť v eurozóne klesla v októbri na najnižšiu úroveň od septembra 2009. Slovenský medziročný pokles nezamestnanosti bol druhý najvyšší v eurozóne. Česká nezamestnanosť zas bola druhá najnižšia v EÚ, po Nemecku (4,5%).

Tabuľka 2

Nezamestnanosť

	Okt. '15	Okt. '14
ČR	4,7%	5,8%
Rakúsko	5,6%	5,7%
Maďarsko	6,5%	7,3%
Poľsko	7,0%	8,4%
Slovensko	10,7%	12,7%

Zdroj: Eurostat

—sa už prejavuje v nedostatku pracovníkov

Hoci miera nezamestnanosti na Slovensku je stále nad 10%, firmy sa čoraz častejšie sťažujú na nedostatok kvalifikovaných pracovníkov. Tohtoročný pokles nezamestnanosti pod 10% v podstate vyčerpá ponuku pracovnej sily, myslí si Ľuboš Sirota, šéf agentúry McROY Group. Pracovný trh sa vráti do pomerov spred roka 2008. Riaditelia 66% stavebných firiem sa obávajú nedostatku kvalifikovaných pracovníkov, ukázala analýza CEEC Research. Podobne sa v prieskume Slovensko-nemeckej obchodnej komory polovica nemeckých firiem pôsobiacich na Slovensku obáva nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily. Tento faktor sa ale tento rok prejaví iba miernym rastom miezd, na úrovni okolo 4%.

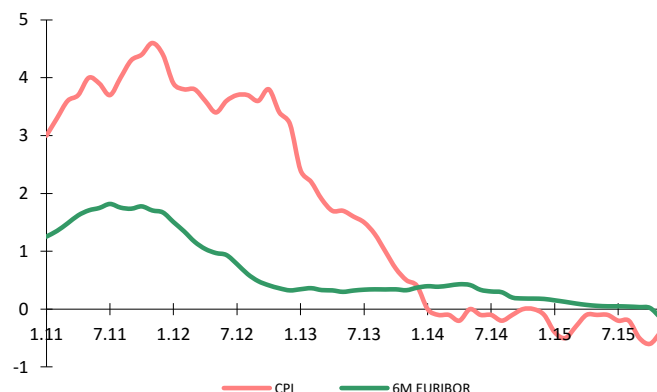
Nízka inflácia

V slovenskej ekonomike stále absentujú inflačné tlaky. V novembri boli spotrebiteľské ceny medziročne o 0,4% nižšie. Ceny naposledy rástli v decembri 2013. Hlavným dôvodom poklesu cien sú nízke ceny ropy na svetových trhoch. V novembri tak bola doprava sektorom s najvyšším tempom poklesu cien (medziročne -5,5%). Ceny v doprave ale klesali aj pre vládne rozhodnutie poskytnúť železničnú dopravu zdarma pre študentov a dôchodcov od novembra 2014. Sektorom s druhým najvyšším poklesom cien bolo bývanie a energie (-1,7%). Aj tu na pokles cien tlačil aj štát. Regulátor ÚRSO počas vlašajška dvakrát znížil ceny elektriny a plynu pre domácnosti a malé firmy. Ceny opäť klesli od januára 2016, pre domácnosti o 1% (elektrina) a 3,6% (plyn). Ceny pre malé firmy klesli o 1,1% (elektrina) a 2,9% (plyn). Za poklesom cien v telekomunikáciách (-0,3%) sú aj domáce faktory. Ceny v mobilnom telefonovaní pomáha stláčať nástup nového operátora 4ka, ktorý začal poskytovať svoje služby od októbra.

Graf 3

Spotrebiteľské ceny a sadzby na peňažnom trhu

%

Zdroj: ŠÚ

Ministerstvo financií v septembri revidovalo svoju makroekonomickú predpoveď. Najväčšou zmenou bol mierny pokles očakávaného rastu ekonomiky. Dôvodom bol najmä slabší rast v eurozóne a napätie na Ukrajine.

Tabuľka 1

Predikcie Ministerstva financií

%

	2015	2016	2017	2018
reálna zmena HDP	3,2	3,7	3,6	3,6
reálna zmena miezd	2,2	2,4	2,6	2,6
zmena zamestnanosti (ŠÚ)	1,2	0,8	0,7	0,7
miera nezamestnanosti (ŠÚ)	12,1	11,3	10,5	9,7
inflácia	0,2	1,3	1,9	2,1
bilancia bežného účtu (% HDP)	-0,2	0,8	1,7	2,3

Zdroj: MF SR